

Česká republika

Netradiční opakování znalostí zeměpisné části vlastivědy ve 4. a 5. ročníku zaujalo žáky hlavně tím, že se většinou odehrálo mimo školní budovu. Děti musely navíc osvědčit kromě svých znalostí i dovednosti a zručnost.

Úkol: Procvičení zeměpisných malostí vlastivědy tvořivou formou.

Využití v předmětech: Vlastivěda, přírodověda, výtvarná výchova, praktické činnosti.

Prostředí: Třída, pískoviště na školním pozemku.

Potřeby: Mapa ČR, buzola, směrová růžice, silnější provaz pokud možno červené barvy, kartičky s názvy sousedních států, hraničních hor, modré šňůry jako řeky, špejle, obrázky měst, kulturních památek a přírodních zajímavostí (hrady, zámky, rybníky, národní parky...), obilniny a hospodářské plodiny, skleničky od léků, čtvrtky, lopatky, hrábě, kolíky.

Časový rozvrh: Dva vyučovací dny (nemusí následovat bezprostředně po sobě) – jeden pro přípravu, další pro vlastní realizaci.

Postup:

1. Motivace

Každý občan naší republiky by měl znát svou vlast. Patří to k všeobecným znalostem. Jsou to také znalosti praktické při cestování nejen za turistikou, ale i za obchodem apod. Každý by měl také vědět, že v nastávajícím století je třeba chránit stále větší část území pro budoucí generace. Vždyť i my velmi těžce hledáme přírodu s minimálními zásahy člověka.

Měli bychom si také uvědomit, kde se nejlépe vypěstují na úrodnou půdu náročné zemědělské plodiny. Tyto plodiny potřebují k svému růstu dostatek vody, která pramení na Českomoravské vysočině a v dalších pohořích, kde je třeba prameniště chránit a ne je nesmyslným odvodňováním přeměňovat v další ornou půdu.

2. Příprava pomůcek

Pracujeme ve třídě v malých skupinkách, úkoly odstupňujeme podle šikovnosti žáků, žáky vedeme ke vzájemné spolupráci a pomoci. Minimálně splníme tyto úkoly:

- Čtyři směrové růžice s hlavními a vedlejšími světovými stranami vyrobíme ze čtvrtky.
- Vystříhneme z kartonu obdélníky, zapíšeme na ně názvy sousedních států a připevníme je na špejle. Dále podobným způsobem vytvoříme státní vlajky těchto zemí.
- Stejným způsobem vyrobíme názvy pohoří.
- Někteří žáci ze shromážděných pohlednic vystříhnou a na špejle připevní obrázky měst, další si vezmou na starost hrady a zámky, ostatní rybníky a chráněné krajinné oblasti. Využít můžeme i starých kalendářů či vyřazených učebnic. Z druhé strany zapíšeme jména.
- Shromáždíme semena různých hospodářských plodin (slunečnice, pšenice, ječmen, kukuřice ...). Ta nasypeme do skleniček z čirého skla (od léků či od výživ).
- Žáky můžeme požádat, aby do školy přinesli, pokud mají, vyřezaná zvířata. Některá zvířata můžeme vymodelovat či vystříhnout ze čtvrtky a domalovat.

3. Vlastní realizace

Pro tuto část vyhradíme následující vyučovací den na pískovišti na školní zahradě. Pískoviště by mělo být dostatečně velké (asi 6 m x 4 m) s dostatkem písku, který dopředu pokropíme a uhrabeme. Úkoly plní žáci ve skupinách – každá skupina by měla mít svou mapu ČR. Žáci, kteří se přímo nepodílejí na plnění úkolu, kontrolují správnost provedení.

a) Pomocí buzoly určete světové strany a do každého rohu přiložte směrovou růžici.
b) Podle mapy se pokuste vyznačit pomocí červené šňůry co nejvěrněji obrys České republiky. Pracujeme v měřítku 1:100 000, to znamená, že budeme mít republiku 5 m do délky a 3 m do šířky.

c) Vně hranic naší republiky připíchněte na správná místa kartičky s názvy sousedních států a jejich státní vlajky.

d) V písku vymodelujte hraniční hory a správně je pojmenujte za pomoci kartiček se jmény.

e) Modrou šňůrou vyznačte naše největší řeky. Délku šňůry přizpůsobíme skutečné délce řeky, v místě soutoku svážeme. Ukažte pravý a levý břeh, soutok, přítok, pramen, horní, střední a dolní tok. Zároveň umístěte velká města na soutoku řek i podél toku vyznačených řek.

f) Vyznačte hlavní město a další významná města. Nezapomeňte na své okresní město a bydliště. Nitkou můžeme vyznačit cestu vzdušnou čarou z bydliště do okresního a hlavního města, i do dalších velkých měst a spočítat vzdálenost.

g) Někteří z vás navštívili některé hrady a zámky – pokuste se je umístit na správná místa.

h) Vymodelujte a označte národní parky a chráněné krajinné oblasti.

i) Poznejte plodiny, jejichž semena máme ve skleničkách a skleničky umístěte tam, kde se jim nejlépe daří.

j) Vymodelujeme a vyznačíme místa, kde jsou soustředěny továrny a kde je ohroženo zdraví obyvatel znečištěným ovzduším.

k) Najděte a vyznačte oblasti rybníků.

l) Po okraji pískoviště náhodně rozmístíme modely hospodářských zvířat. Vyberte ta zvířata, která patří do naší krajiny. Rozmístí je do míst, ve kterých si myslíš, že je jim nejlépe.

m) Kde si myslíte, že je v naší republice nejkrásněji a proč? Zde můžeme zapíchnout figurku člověka. Pokud se skupiny neshodnou na jednom místě, zapíchneme figurek více.

Hodnocení:

Práci hodnotíme výhradně slovně, vyzdvihneme schopnost aplikovat získané poznatky, kooperovat s ostatními, vést diskusi, stát za svým názorem a schopnost přesvědčit ostatní svými argumenty.

Závěr:

Účelem je mimo jiné vzbudit u dětí zájem navštěvovat zajímavá místa naší vlasti. Těžištěm je samozřejmě orientace v mapě. Úkoly můžeme stupňovat podle ročníků a probrané látky. Aktivita je příležitostí vyučovat venku, zapojit více smyslů, vyučovací látku „prožít“.

Podobným způsobem lze vytvořit mapu Evropy spolu s pátým ročníkem.

